

УРОКИ ЛЮБОВІ

(ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ)

*М*оє дитинство минало в селі Ковалівка на Івано-Франківщині. Зараз я живу за тисячі кілометрів звідти, але часто переношуся думками у той безтурботний час з бабусиними пляцками та кулешею, дідусевими бджолами та власноруч зробленими восковими свічками. Час, коли я купалася в любові.

Ковалівка – це дуже круте село, а особливо – на ті часи!

По-перше, тут колись була шахта, де видобували вугілля, тому в селі є водогін і вода практично в кожній хаті. У нашому садку досі є вхід до шахти. Щоправда, засипаний землею.

По-друге, зовсім поруч – мальовничі українські Карпати.

І хоч я народилася в буремні 90-ті з економічною кризою та тотальним дефіцитом, та ніколи не відчувала

нестатків. Може, тому, що була дитиною, а, може, тому, що мою голівку берегли від усіх тих розмов...

Дідусь Микола, мамин тато, тримав корову, свиней, курей. Мав бджоли. У нас були, здавалось, безкраї городи картоплі та кукурудзи...

У Ковалівці також був дитячий садочок. Але, дякуючи моїй бабусі Анничці, я туди не ходила. Пам'ятаю лише перший і єдиний день, який я відбула там, ковтаючи густу холодну манну кашу разом зі сльозами... Коли моя бабуся почула, як минув цей день-знайомство в садку, вирішила, що туди я більше не повернусь.

Завдяки бабусі й дідусеві у мене безліч солодких і щасливих спогадів із дитинства, а серце – донині повне вдячності їм за все.

Майже цілий рік, окрім спекотних літніх днів, бабуся готувала їжу в домашній печі, а я сиділа на припічку.

Розглядала дитячі книжки, малювала і бавилася маминою колекцією кольорових гудзиків, які вона збирала в університетські часи. Мама бережно зберігала їх в металевій коробці з-під якихось закордонних льодяників. Досі не знаю, звідки вони у неї взяли в радянські часи. Я пам'ятаю, як одного разу та металева коробочка разом із десятками дрібних яскравих гудзиків, переважно в єдиному екземплярі, впала з печі. Це було голосно і страшно. Мама дізналась про той випадок лише тоді, коли випадково зауважила, що її гудзикова колекція значно поменшала. Але що ж... Деякі гудзики вже упокоїлись навіки у щілинах між дерев'яними дошками старої підлоги...

Бабуся була дуже терплячою і ненав'язливо залучала мене до всякої роботи. Мені було цікаво з нею.

Пам'ятаю, як щороку протягом Великого посту вона збирала домашні яйця, щоб спекти на Великдень з десятків пасок: великих і маленьких, а ще – 5 чи 6 видів пресмачнучих пляцків (так у нас називають торти).

Бабуся взагалі могла померти ще маленькою дівчиною. Її тато, дідик¹ Юра, був послом до Польського сейму від галицького селянства. Звісно, такий «бандерівець» заважав радянській владі. У 1945 році його розстріляли у в'язниці біля Ковалівки.

Хтось анонімно повідомив тету² моєї бабусі про розстріл і сказав, де можна забрати тіло для поховання.

Бабусю, разом з двома її сестрами і їхньою мамою, мали відправити в Сибір. Два тижні вони поневірялись в Коломиї, районному центрі, у тривожному очікуванні, і лише якимось дивом їм вдалося уникнути того сибірського заслання. Але за ті два тижні в їхній хаті у селі вже поселились тодішні орки.

Довелося жити у родини...

Цю історію я почула не з бабусиних вуст, а від інших родичів, але вона дуже зворушила мене. Якби бабуся таки відправили до Сибіру, вона ніколи б не одружилась з дідусем. Ніколи б не народилась моя мама. Ніколи б не було мене... Богів не все одно. І я бачу це по бабусиному житті.

Бабуся з дідусем називали один одного «мама» і «тато».

– Мамо, що в нас є їсти? – говорив захеканий дідусь.

– Є кулеша зі шкварками. Будеш? Я вже даю! – казала заклопотана бабуся.

¹ Дідик (діал.) – дідусь.

² Тета (діал.) – тітка.

Вони ніколи не сварились. Могли посперечатись, але зазвичай це стосувалось засідання Верховної Ради, яке ми з дідусем слухали по радіо чи не щодня. Я завжди була в курсі всіх словесних сутичок між поважними депутатами, яких ніколи не бачила, лише чула... Але бабусі ті верховні дискусії були заголосні.

Із дідусем у нас завжди були свої справи.

– Я йду пасти корову. Ходи, Катрусю, будеш мені щебетати, – казав дідусь.

Мені завжди було що йому розповісти, а він завжди вмів навчити мене чогось нового. Я хутко збиралась, щоб вирушити з дідусем і корівкою на поле недалеко від хати. Звідти я могла бігати туди-сюди то по воду, то по канапки для нас. Я майже без упину щось розповідала дідусеві. А він мене слухав, мугикав і усміхався.

Я добре пам'ятаю, як одного разу я пошила собі нову спідницю зі старих рожевих штор на бабусиній механічній швейній машинці Zinger.

Мені було 6 чи 7, та й машинка часто заховувала нитки. Тому спідниця була вся поторочена. Але я раділа. Мене ті неохайні краї не бентежили. Я щиро пишалась своєю рожевою обновкою, проходжаючись біля нашої корови. А бабуся з дідусем дивилися й усміхалися...

Дідусь був старшим братом церковної громади. Удома, у старій великій шафі, дідусь зберігав позолочену чашу і блискучі священничі шати. Тоді я не розуміла, чому саме вдома...

А ще дідусь робив удома свічки. Такі тоненькі, жовті. О, це було моє улюблене заняття – і для споглядання, і для участі. Я постійно крутилась біля тієї спеціальної електричної виварки з гарячим воском. Дідусь кидав

туди шматки пахучого бджолиного воску, залишки свічок з церковних підсвічників для переплавляння і брикети парафіну.

Ми намотувати білу товсту нитку на металеві рами, а потім опускали їх в гарячий віск. Буквально на очах білий гніт шар за шаром покірно набирив на себе віск, і формувалась свічка...

А коли ті рами з рівними рядами оранжєвих свічок вже висіли, щоб затверднути, починалась справжня магія: з охололого воску ми робили 3Д-моделі власних рук.

Для цього я спочатку кілька секунд тримала руку під крижаним потоком води з крану, а потім різко занурювала її у гарячий віск. Виходили красиві зліпки, що заворожували своє правдоподібністю й деталізацією. Дідусь ніколи для мене не шкодував того воску. Може, тому, що знав: наступного разу я кину свій передній відбиток на переплавку і буду робити новий...

Коли я була вже в 5 чи 6 класі і отримала перший список літератури на літо, бабуся була моєю незмінною слухачкою. Я не любила читати, але бабуся той процес відповідально пильнувала. Ми розташовувалися надворі – бабуся на ганку, а я поруч на підвісній гойдалці. Вона могла консервувати огірки або ж крутити голубці, а я читала. Іноді бабуся, зморена роботою і літньою спекою, дрімала над тою роботою, опершись на білу стіну хати. Тоді я хитрувала: вже не дивилась у книжку, а просто переказувала те, що прочитала доти. Бабуся далі дрімала під моє монотонне повторення одних і тих самих речень, а я почувалась вільною пташкою. Бабуся прокидалась, і я продовжувала читати.

...Я ніколи не думала, що колись бабусі з дідусем може не стати. Я знала, що є смерть, і не раз була на похоронах, поминках, на цвинтарі. Але до якогось часу ніколи не замислювалася, що колись смерть може забрати й бабусю з дідусем.

Згодом я дізналася, що в дідуся хвороба Паркінсона, а в бабусі – цукровий діабет. Їхній стан дедалі погіршувався, дідусь не міг звично контролювати свої ноги. Часто падав. А бабуся почала втрачати зір...

За короткий проміжок часу вони обоє стали лежачими хворими. Дідусь помер першим. А бабуся прожила ще 3 роки, – майже цілковито незряча.

Я добре пам'ятаю один випадок, за який мені досі соромно. Була зима, в цей період рано темніє надворі. Кімната, де лежала бабуся, була одразу біля кухні з піччю, на якій я, мала, так любила розташовуватися. Двері туди ніколи не зачинялися.

Коли хтось заходив до кухні, бабуся одразу питала «Хто це?». Іноді просила щось їй подати, іноді просто хотіла поговорити...

Якось я зайшла на ту кухню, бабуся за звичкою запитала, хто це зайшов і навіть просила щось їй подати. І знаєте, що я зробила? Швидко і тихенько взяла те, що мені було потрібно, не сказавши бабусі ні слова. Тоді мені здавалось, що це мене обтяжить, що я витрачу час...

Я ніколи не говорила їй про той випадок. І вже ніколи не розповім.

Мені досі дуже прикро про той вечір. От буває, пошкодуєш власного часу для когось чи для чогось, а потім той час гризе сумління...

У моїй пам'яті дуже часто зринають образи дідуся й бабусі. Вони прожили непросте життя, але зробили це дуже гідно, наповнено і з любов'ю.

Ті, що подарували нам багато любові, завжди будуть з нами... Саме тому моя перша книжка – про любов. А ще – про віру й надію, і про Того, хто є джерелом цих дарів.